

युद्धात्मा निमित्ताने

पान
६
वर

कृषीवर्लु

रायगड || रविवार, दिनांक ६ मार्च २०२२

किंमत
४ ₹

राज्यात पुन्हा अवकाळी

। मुंबई । प्रतिनिधी । राज्यात गेल्या काही दिवसांपासून उन्हाचा चटका वाहू लागला असलानाच राज्यातील काही भागात पावसाच्या शक्यता हवामान विभागाकडून वर्तवण्यात आली आहे. पुढील काही दिवस राज्यातील काही भागांमध्ये हवामान डगाळ राहण्याबोवरच पावसाच्या सरीही कोसळतील, असा अंदाज हवामान विभागाकडून व्यक्त करण्यात आला आहे. ७ ते ९ मार्च दरम्यान महाराष्ट्र, गुजरात, पूर्व राज्यासाठी आणि पश्चिम मध्य प्रदेशात विजांच्या कडकडाटासह काही टिकाणी हलका ते मध्यम पाऊस पडण्याची शक्यता वर्तवण्यात आली आहे. तर महाराष्ट्रातील कोणग पट्ट्यात डगाळ बातावरणासह हलका पाऊस पडण्याची शक्यता कोसळू शक्यता असा अंदाज हवामान विभागाकडून वर्तवण्यात आला आहे.

आज रायगड भूषण पुरस्काराचे वितरण

। अलिबाग । विशेष प्रतिनिधी । रायगड जिल्हातील, सामाजिक तसेच विविध क्षेत्रात विशेष नवीकरणपूर्ण व उत्तेजनिय कामांमध्ये हवामान विभागाकडून व्यक्तींना रायगड किलो परिदेशार्थक प्रदान केला जाणारा मानाचा रायगड भूषण पुरस्काराचे प्रदान सोहळ्याचे आयोजन रविवार दि. ६ मार्च रोजी दुपरी २ वाजत करण्यात आले आहे.

अलिबाग येथील पीएनपी नाट्यगृहात आयोजित करण्यात आलेल्या पुरस्काराचे वितरण पालकमंत्री अंदीती तटकरे याच्या तर प्रमुख ● पान २ वर

रायगडात रोकापरिवाय पर्याय नाही

आ. जयंत पाटील यांची तुफान बॅटींग

बहिरीचापाडा येथे शेकाप चषक क्रिकेट स्पर्धेचे उद्घाटन

। अलिबाग । विशेष प्रतिनिधी ।

या जिल्हावर आपले राज्य आहे. आज चीरी पिंडी सुद्धा यांनी जोदारा राजकीय फक्तेकाजी करत सर्वांची मने जिंकती. अलिबाग तालुक्यातील बहिरीचापाडा येथे शेकाप कामगार पक्ष युवा चषक आयोजित नाईट अंदरआर्म बॅक्स सर्कल क्रिकेट स्पर्धेचे उद्घाटन ● पान २ वर

शेकापकाशिवाय पर्याय नाही. अशा

बदला घेणार

आपण काम करून दाम मागतो. यातिकाणी आपली फसवारूक झाली. आपण ज्याना मोठे केले, ज्याना खासदार केले त्यांची आपल्याना फसवारूक त्यांचा बदला घेतल्याशिवाय जयंत पाटील राहणार नाही. आपण तो बदला आपल्याना याच्याचा आहे.

■ बहिरीचापाडा येथे आयोजित कार्यक्रमात बोलताना आ. जयंत पाटील.

पाळण्यामध्ये केस अडकून महिला गंभीर जरवमी

छविनोत्सवातील दुर्घटना

हलविण्यात अल्याचे समजते.

आरोगीता पोलिसांनी ताव्यात घेतले असून महाद शहर पोलीस ठाण्यामध्ये भादवि कलम ३२७, ३२८ प्रमाणे गुन्हाची नोंद करण्यात आली असून या संपूर्ण घटनेचा अधिक तपास उपविधारीय पोलिस अधिकारी निलेश तांबे व पोलीस परिदीक खोडे यांच्या मांगदर्शनावाटी, पोलीस हवातलार बामणे हे करीत आहेत.

। महाड । प्रतिनिधी ।

महाडच्या छविनोत्सवात हाताने हलविण्याच्या पाळण्यात बसलेल्या महिलेचे केस पाळण्यात अडकून ती गंभीर जखावरी झाल्याची घटना शुक्रवारी घडली. पलुवी सुरज कलणकर त्या गंभीरीतपेक्षा जखावरी झाल्या. पोलिसांनी घटनास्थळी धाव घेत पलुवी यांना उत्पचारासाठी मारवारे. अल्यांना होता. त्या इंतला दवाराम यांना मुंबई येथे अधिक उपचारासाठी निश्चासोडला आहे.

। भारत रांजणकर ।

। अलिबाग ।

वैद्यकीय शिक्षणासाठी

युक्रेनमध्ये वातव्यास असलेले

रायगडातील १६ विद्यार्थी सुखरुपगे

मयदेवी दाखल झालेले आहेत. पाल्य

सुखरुप आल्याने पालकांनी सुखकेचा

निश्वास सोडला आहे.

● पान २ वर

रशियाची युद्धबंदीची घोषणा । कीव्ह । वृत्तसंस्थ । रशियान युक्रेनच्या मारियुपोल आरोगीता वोल्फोवाच्या या दोन शहरात तात्पुरत्या स्वरूपात सोंज्ञायरव्याघोषणा केली आहे. नागरिकांना शहरातुन बाहेर पडण्यासाठी टीका सुरक्षित करारीदोर उपलब्ध करून देण्याचं रशियाकडून संगण्यात आले आहे.

राज्यपालांमुळे प्रतिमा मलिन-पवार

। पुणे । प्रतिनिधी ।

महाराष्ट्राचे राज्यपाल भगतसिंह कोश्यारी हेगेल्या काही दिवसांपासून वात्यारूप विधानांमुळे चंत्रेत आहेत. त्यांच्या वर्तनाने राज्याची प्रतिमा मलिन होत असल्याची टीका राष्ट्रवादीचे अध्यक्ष खा. शरद पवार यांनी केली आहे. पुणे येथे शनिवारी ते प्रसारामध्यमाशी बोलत होते.

शरद पवार महाराष्ट्रात आल्यानंतर अनेक प्रकार घडले. ● पान २ वर

महाराष्ट्राला अनेक कर्कवाचान राज्यपालांचा वारसा आहे. त्यात आजच्या राज्यपालावाचत भाष्य न केलेलं चंद्र. राज्यातील आणि पंतप्रधान यांनी याचा विचार करावा.

– शरद पवार, राष्ट्रवादी अध्यक्ष

युक्रेनमध्यात १६ विद्यार्थी रायगडात दाखल

खालापूरची लेक परतली

। खोयोनी । संतोषी द्वारा ।

युक्रेन मध्ये वैद्यकीय शिक्षण घेणारी खालापूर तालुक्यातील हाळ गावातील सलवा मोहम्मद सलीम धनसे मंगळवारी सुखरुप

घरी पोहचत्यानंतर तिच्या पालकासह खालापूरकांचा जीव भांडतात पडला. खोयोनीली दोन, खालापूर एक आणि ● पान २ वर

लुकमाने ह्यात तेल

भाजणे, पोणे, कापणे, मुरगाळणे, सुजण, मुकामार, मुळव्याष, जखमा, अंगमसाज या वेदनावर गुणकारी।

Mfg. By: M/S Angelia, MUMBAI • Tel.: 022-23441456 • www.lookmanehayattel.com | सर्व स्टोअर्स आणि केमिस्ट मध्ये उपलब्ध

कायम एकिटव रहा

सिमसिम पेन रिलीफ क्रिम आणि स्प्रे

एकिटव

तिव्रतेने वेदनापासून सुटका

कैप्सिकम आणि कलौंजीचा
शक्तिशाली प्रभाव

कंबरदुखी, लचक, इंजा, संधिवात इत्यादि समस्यांपासून शिधृतेने आराम.

सर्व मेडिकल आणि आयुर्वेदिक स्टोर्स मध्ये उपलब्ध

खोजाती आयुर्वेद फार्मा

नळ बजार. मुंबई-३, मुळजी जेठ मार्केट, इंवरी बजार, मुंबई-२
022-23462600 | www.kveda.com

K-Veda

प्रभावी
आयुर्वेद

चिंतन
प्रसाद केरकर
९८६७७२३३०

୧୮୬୭୭୨୩୩୦

১৮৬৭০৪৩৩৩০

युक्ताच्या निमित्ताने...

द्वाचा शेवट ही कधीच गोड नसतो.
युद्धानंतर विजेत्यालाही मोठ्या संकटाला तोंड
द्यावे लागते. सध्या सुरु असलेल्या रशिया-
युक्रेन युद्धात नेमके काय होईल, हे आताच्या घडीला
सांगणे कठीण असले तरी, रशिया आपली आजवर
असलेली सर्व ताकद लावून शेजारी असलेल्या युक्रेनला
पूर्णपणे आपल्या कहात घेण्याचा विचार करीत आहे. हे
सर्व पाहिल्यावर इकाने सद्वाम हुसेन अध्यक्ष असताना
ज्या प्रकारे कुवेतचा कब्जा केला होता, त्याची आठवण
यावी. अर्थात, सद्वाम हुसेनला पुढे अमेरिकेने मोठे कुंभाड
रचून फासावर चाढविले व आखातातील एक मोठे पर्व
संपले. आता याचीच पुनरावृत्ती होणार का, हे पाहावे
लागेल. भारताने मात्र रशियाची बाजू लावून धरली आहे.
ती भूमिका अयोग्यच आहे; परंतु ही भूमिका घेणे चूक
की बोरबर, हे पुढील काळात समजेलच. परंतु, सध्या
युक्रेनमध्ये मोठ्या संख्येसे अपडलेल्या विद्यार्थ्यांची
सुटका करून त्यांना मायदेशी आणणे एक मोठे आव्हान
आहे. आजवर दोन विद्यार्थ्यांना आपले जीव गमावावे
लागले आहेत, ही सर्वात दुर्दीनी बाब आहे. सरकाराने चार
मंत्र्यांची चार देशात खावणी करून खास विमाने पाठवून
या भारतीय विद्यार्थ्यांना मायदेशी आणण्यास मुरुवात

केली आहे. अर्थातच हे आव्हान सोये नाही. विमानांची तिकिटे लाखात गेली आहेत. आता सर्व विमाने खासगी क्षेत्रात आहेत, त्यामुळे त्यांच्यावर सरकारचे नियंत्रणही नाही. त्यामुळे अनेकांना ती तिकिटे परवडाणारी नाहीत. त्यामुळे कमी तिकिटाच्या पैशात त्यांना भारतात आणेगे, ही भारत सरकारची जबाबदारी आहे. परंतु, युक्तेसारख्या एका देशात एवढ्या हजारोंच्या संख्येने मुले शिकायता जातातच का, असा प्रश्न कोणालाही पडू शकतो. याचे कारण, आपल्या शिक्षणव्यवस्थेत आहे. आपल्याकडे असलेले महागडे उच्चशिक्षण लक्षात घेता, अनेकांची शिक्षण घेण्याची इच्छा असतानाही त्यांना ते घेता येत नाही. परिणामी, अनेक मध्यमवर्गीय मुलांना उच्च शिक्षणासाठी प्रामुख्याने वैद्यकीय शिक्षणासाठी युक्तेन, रशिया, चीनसारख्या देशात जावे लागेत. या देशांमध्ये गेल्या दोन दशकांत ही स्वस्त शिक्षणाची सोय उपलब्ध केलेली नाही, तर सोब्हिष्ट युनियनच्या काळापासून ही शिक्षण पद्धती उभारली गेली होती. सोब्हिष्ट युनियनचे

विघटन झाल्यावर युक्रेन हा स्वतंत्र देश झाल्यावर त्यांना
या स्वस्त शिक्षणाचा फायदा झाला व त्यातून त्यांना
मोठ्या प्रमाणात परकीय चलन मिळू लागले. जगभारातून
येथे मुळे वैद्यकीय शिक्षण घेण्यासाठी येतात. या मुलांना
भारतात येऊन परीक्षा देऊन येथे वैद्यकीय प्रॅक्टीस करता
येते, अन्यथा अछव्या युरोपात प्रॅक्टीस किंवा नोकरी
करता येते. त्यामुळे देशात खासगी विद्यापीठात करोडो
रुपये खर्चुन डॉक्टर होण्यापेक्षा या देशात जाऊन वैद्यकीय
शिक्षण घेण, या विद्यार्थ्यांना फायदेशीर असते. त्यामुळे
या देशात मुलांचा वैद्यकीय शिक्षण घेण्याकडे ओढा
आहे. आपल्याकडील खासगी नफेखोरी करणारी शिक्षण
व्यवस्थाच याला करणीभूत आहे. आपल्या १३० कोटी
लोकसंख्येच्या देशात ५५० वैद्यकीय महाविद्यालये
आहेत आणि दरवर्षी यातून सुमारे ७० हजार विद्यार्थी
पास होऊन बाहेर पडतात. त्याशिवाय वैद्यकीय पदव्युत्तर
शिक्षणासाठी १६ हजार जागा आहेत. यातील प्रत्येक
वैद्यकीय पाच जागांपैकी एक जागा सरकारी वैद्यकीय

महाविद्यालयातील असते. तेथे प्रवेश घेण्यासाठी जीवघेणी स्पर्धा असते. कारण, येथे कोणी कमी आहे. अन्य खासगी महाविद्यालयातील कॅपिटेशन फी लक्षत घेता एका डॉक्टराचा शिक्षणाचा खर्च कोटींच्या घरात किंवा त्याद्वारा जास्त जातो. हा खर्च सर्वसामान्यांच्या आवाक्यात नाही. त्यामुळे या मुलांना युक्तेन किंवा अन्य स्वस्त फी असलेल्या देशात शिक्षण घेण्यासाठी जावे लागते. नुकतेच हल्ल्यात मरण पावलेल्या एका दुर्दैवी मुलाच्या पालकाने हे भयाण वास्तव सांगितले. त्यांचे म्हणणे होते की, माझ्या मुलाला ९७ टके मार्क्स मिळूनही त्याला वैद्यकीय शिक्षणासाठी प्रवेश न मिळाल्यान युक्तेनला शिक्षणासाठी जाणे भाग पडले. त्यांच्या या वक्तव्याने आपल्याकडील शैक्षणिक व्यवस्थेचे विदारक रुप बाहेर आले आहे. २०१७ साली आपल्याकडे प्रत्येक हजार लोकसंख्येमागे सर्व पॅथीचे मिळून केवळ १३४ डॉक्टर्स आहेत. यातील अनेक डॉक्टर्स हे शहरात प्रॅक्टीस करतात. परिणामी, ग्रामीण भागात तर याहून दैना आहे.

अशा स्थितीत वैद्यकीय महाविद्यालये वाढविणे व सध्या असलेल्या जागा वाढविणे, हा एक उत्तम पर्याय ठरतो. परंतु, आता शासनाने गेल्या दोन दशकात उच्चशिक्षणाची सर्व सूत्रे खासगी शिक्षणसम्राटांच्या हाती सोपविळ्यामुळे सर्वसामान्यांच्या आवाक्याच्या बाहेर शिक्षण गेले आहे. युरोपात वैद्यकीय शिक्षणासाठी जाणाऱ्यांना भारतात परीक्षा द्यावी लागते व त्यातील केवळ ३० टक्के विद्यार्थी पास होतात. त्यामुळे ही मुले शेवटी युरोपातच स्थायिक होतात. आज भारताप्रमाणे अमेरिका, ब्रिटन, कॅनडा, औस्ट्रेलिया या विकसित देशातही गरजेच्या कमी संख्येने डॉकर्ट्स आहेत. आपल्याला वैद्यकीय शिक्षण हे खासगी शिक्षण संस्थांच्या ताब्यात देऊन चालणार नाही, तर ते सर्वांना परवडेल असे कसे मिळेल याकडे लक्ष द्यावे लागणार आहे. रशिया-युक्रेन युद्धाच्या निमित्ताने आपल्याकडे वैद्यकीय शैक्षणिक दुर्दशेचे चित्र बाहेर आले आहे. आजवर झालेल्या चुका पुढील काळात तरी सुधारल्या गेल्या पाहिजेत.

को जाहा बास नाव नसली था जानवा शाळा
सुंदराबाईची वाळा म्हणून प्रसिद्ध होती. आम्ही मुती
तशा नशीखावान, कारण ज्या काळात मुलींची क्षिकण
मिळेलांच अशी खात्री नव्हती, त्या काळात एका बाईच्या
पास आवं ती आवी उडावा सही मर्हीपांनी सह शिकाया. तर्फ
पशाहा युकु याणगांवातील नव्हाचा. नव्हामारी नव्हाचे
फार सायधाळीही नव्हत्या. आजएवढी गर्दीदेखील नव्हती रस्त्या
त्यामुळे मुलं एकटदेखील आमंशीरांचा चालायाक्षी त्यावर. आमां
बाजारपेठेला एवढासा रस्ता, एकदा दोन्ही बाजूंनी जरासा रुँद देवे
सेवा. तर तेवेकांती मेंदो वाणांचा आवं वाणांचा आवां पास

णतंही खास नाव नसलेली ती आमची शाळा सुंदराबाईंची शाळा म्हणून प्रसिद्ध होती. आम्ही मुली तशा नशीबवान, कारण ज्या काळात मुलंना शिक्षण मिळेलंच अशी खात्री नव्हती, त्या काळात एका बाबाईच्या मनात आलं की आगदी लहान मुला-मुलींसाठी एक शिक्षण वर्ग चालू करावा. पहिली ते आठवींसाठी म्युनिसिपालिटीची शाळा होती, मग त्या आधीच्या शिक्षणासाठी शाळा सुरु करावी, असं त्यांना वाटलं असाव.

आमच्या कापडाच्या दुकानाच्या बाहरच्या बाजूला व्हराडा होता. तिथल्या बाकावर माझे आजोबा बसत. दुकान माझे वडील चालवत. आमचं घर ते बाजाराची दगडी इमारत यांच्या मध्ये एक मोठा वाढा होता - गुर्जर वाढा. त्याचा तळमजला जमिनीपासून १०८ पायऱ्या चढल्या की सुरु होई. तिथे राहणारे संगोबा गुर्जर एक भरीव व्यक्तिमत्त्व होतं. खाकी हाफ पैंट आणि डोक्यावर मोठी शिकारी टोपी हा त्यांच्या पेहावाचा महत्त्वाचा हिस्सा असे. ते एकदा आमच्याकडे आले आणि त्यांनी आजोबांपुढे प्रेस टन टाकला, हे काय? तुमची नात शाळेत पाठवणार आहात की नाही?... एवढी एक शाळा आहे

राज्यात नांवणारा जाहीरा पाच माही?.... इकूण इकूं राज्यात जाह आणि असं करूं?... त्यानंतर माझी शाळेत खावानगी झाली. म्हणून मी स्वतःला नशीबवान असं म्हटलू. ती शाळा नसती आणि सोबा गुजर यांनी असा प्रश्न केला नसता तर माझी शाळा एवढ्या लवकर मुरुच झाली नसती. म्हणा गेले असते मी शाळेत, पण नंतर कधीतरी. अर्थात, माझी एक आत्या होती, चांगली शिकलेली, तिच्यामुळे तरी मी शाळेत कधीतरी गेलेच असते. तसे तर आजोबाही होतेच शिकलेले, अगदी बीए एलएलबी झालेले. एकूणच, सटवाईंदे शिक्षण तिलहिलेलं होतंच माझ्या कपाळावर.

कुणीतरी तिथे नेण व आणां, हे करण आलतंच. मला आठवतंय, की भागीरथी नावाची बाई हे काम करत असे. आता तसा प्रकार नसतो. अगदी सगळी मुलं शाळेत जातातच. पालकवर्गाला कधी एकदा आपलं मूल शाळेत जातं, असं झालेलं असतं. मग ती भले रुठत का जावोत ना, पण 'एकदा ती अडकली शाळेत की सुटलो आपण काही तास' ही भावना कुठेरी मनाच्या कोपन्यात असते. मूल मोठं होतात तसतशी ती शाळेत जास्त अडकत जातात आणि तसतस पालक सुट जातात. आई-वडिलांना मुलांना शाळेत सोडायची-आणायची हाँस पण असतेच. कारण, त्याच्याकडे दोनचाकी तरी असतेच. अगदी घरकाम करणाऱ्यांकडेही असते. तशी ती सगळ्यांकडेच असते. नाहीतर रिक्षा तर असतेच. काही पालक तर एका रिक्षातून बरीच मुलं घेऊन जाणाऱ्या रिक्षावाल्याबोरव आपली मुलं पाठवतात. आणि, ती अशी मुलं रिक्षातून बाहेर पडतात की काय असं वाढू देणाऱ्या दिशा पाविल्या की मध्ये मन शाळांमध्ये दैवं

तर ती भागीरथी होती. गोल मारेंकुंकू लावणारी. असेल जेम्हेम
चार फुटांची, पण केवडा जबरदस्त आवाज होता तिचा. हातात एक
झाडाची तोडलेली फांदी धरून ती आम्हाला धाक दाखवत असे.
परंतु, तिने कधी कोणाला ती फांदी अंगाला लावल्याचं आठवत तरी
नाही. गुढ्यापर्वत येणारी नऊवरी साडी नेसून ती तुरुतुरु चालायची.
दोन हातात दोन मुलांना पकडायची ती. उरलेली गप तिच्या मागे
चालत असणार अर्थात त्या काळ्यात काही आजकलमागव्या

संसदीय आखांडे

सं सद अथवा वावधरं राज्याचा
जी संसदीय, विधिमंडळांची
अधिवेशने वर्षभरात होत असतात.
त्यातील एकूणच कामकाज पद्धतीकडे,
निवडून आलेल्या लोकप्रतिनिधींच्या एकूणच
गोंधळाकडे पाहिले तर सर्वसामान्यांना प्रश्न
पडतो की, खरोखरच अशी गदारोळात पार
पडणाऱ्या संसदीय अधिवेशनांची देशाला,
राज्यांना गरज आहे का? कारण, गेल्या काही
वर्षांच्या एकूणच संसदीय अधिवेशनांकडे
गांभीर्याने पाहिले तर कामकाजपेक्षा गदारोळ,
हाणामान्या, परस्परांवर करण्यात येत असलेल्या
कुरघोड्या यावरच ही अधिवेशने गाजली
आहे. लोकशाहीमध्ये संसद, विधिमंडळे ही
लोकशाहीची मंदिरे म्हणून ओळखली जातात.
या मंदिरांचे पावित्र राखणे, हे लोकप्रतिनिधी
म्हणून निवडून गेलेल्या प्रत्येक लोकप्रतिनिधींचे
कर्तव्यच असते. त्या कर्तव्याचा विसर अगदी
दिल्लीपासून गळीपर्यंतच्या सर्वच लोकप्रतिनिधींना
पडला असे बोलले तर त्यात वावगे ठरणार
नाही. कारण, जे सत्ताधारी असतात, ते
विरोधकांना नामोहरम कसे करता येईल,
याकडे च गांभीर्याने पाहतात. तर विरोधकाची
भूमिका बजावणारेदेखील सत्ताधान्यांना कोंडीत
कसे पकडता येईल, यावरच आपला सारा
वेळ वाया घालवित असतात. ज्या जनतेने
आपले प्रश्न, समस्या सोडविण्यासाठी निवडून
दिले, त्या जनतेचा विसरच या गोंधळात हेतूतः
विसरला जातो. हे अत्यंत दुर्दैव म्हटले पाहिजे.
वास्तविक, भारताला मोठी राजकीय परंपरा
लाभलेली आहे.

दिगंज लाकप्रतीतानधार्याचा छप पडलला आहे. संसदीय आयुधांचा योग्यप्रकारे वापर करीत सत्ताधार्यांना कॉंडीट पकडण्याचे कौशलत्य या नेतेमंडळींकडे होते. उगीच आरडाओरड करून, सभागृहाचे लक्ष वेधून घेण्याची सवय या लोकप्रतिनिधिना नव्हती. उलट, अभ्यासूपणे एखादा मुद्द्यावर प्रदीर्घ काळ भाषण दिल्याचे दाखले आजही विधिमंडळात दिले जातात. यामध्ये शेकापचे त्र्यं.सि. कारखानीस, उद्घवरात पाटील, केशवराव धोंडगे, प्रा. एन.डी. पाटील, गणपतराव देशमुख, दत्ता पाटील, विठ्ठलराव हंडे, दि.बा. पाटील, जनता दलाच्य मृणालताई गोरे, अहिल्याताई रांगणेकर अशी कितीतरी जुन्या पिढीतील नावे ओठावर आल्याशिवाय राहात नाही. या नेत्यांनी नेहमीच कणखर विरोधी पक्षेनेत्यांची भूमिका मांडत सत्ताधार्यांना सळो की पळो करून सोडले होते हे महाराष्ट्राने अनुभवले आहे. एखाद्या मुद्द्यावर सरकारला घेरताना ही मंडळी चोहोबाजूनी एकाचवेळी शाब्दिक हळ्ळा करीत असत. त्यामुळे सरकारलाही अनेकेवेळा नमते घ्यावे लागले होते.

या नेत्यांची परंपरा पुढील पिढीतील मोहन पाटील, विवेक पाटील, मीनाक्षी पाटील, जयंत पाटील, पंडित पाटील आदींनी समर्थपणे सांभाळली. हे पण नाकारून चालणारे नाही. आज मात्र सारेच चित्र बदललेले आहे. सभागृहात कामकाजापेक्षा गदारोळच सर्वाधिक होताना दिसतोय. विधिमंडळात आपल्या मागण्या सरकारला पटवून देण्यासाठी संसदीय आयुधांचा वापर करण्याचा अधिकार प्रत्येक लोकप्रतिनिधीला आहे. पण, त्याचा किती वापर करावा, हेसुद्धा आता सर्वांनीच ठरविले पाहिजे

बालपद्यापक्षा चनल्सव बालल का क्षणाधात
ते सर्वत्र व्याहरल होते आणि आपण काहीतरी
करून दाखिवितोय हा समज जनसामान्यांपर्यंत
पोहोचविण्यात लोकप्रतिनिधी यशस्वी होतात.
पण, त्यांचा हा आनंद क्षणभंगरूच ठरणारा
होतो. कारण, त्यांनंतर अन्य काही घटना
घडल्या, की चॅनेल्सवाल्यांचे किमेरे आपोआपच
त्या घटनेकडे वळतात आणि मागील सर्व
विसरले जाते. यासाठी सत्ताधारी अथवा विरोधी
सदस्यांनी थेट सभागृहातच आपले म्हणणे
अभ्यासपूर्ण पद्धतीने मांडले तर आपोआपच
त्याची नोंद विधिमंडळात केली जाईल

आणि जनतसाठी आवाज उठावल्याच समाधानही मिळू शकते.

लोकशाहीत प्रत्येकाला आपले म्हणणे मांडण्याचा पूर्ण अधिकार राज्य घटनेने दिलेला आहे. त्यामुळे उगाच आरडाओरड करून आपली ताकद वाया न घालविणे योग्य ठरणार आहे. आपल्या कर्तव्यारीकडे अवघ्या महाराष्ट्राचे लक्ष आहे, याची जाणीव संसद आणि विधिमंडळातील प्रत्येक लोकप्रतिनिधींनी ठेवणे आवश्यक आहे. नाहीतर जी जनता डोक्यावर घेते, ती कधी तुम्हाला डोक्यावर उतरवूही शकते, हे ध्यानात

पुस्तक परिक्षण
प्रा. शाम जोशीकर
१२७३३४३१५०

वाचनीय, विचारप्रवृत्त करणारे

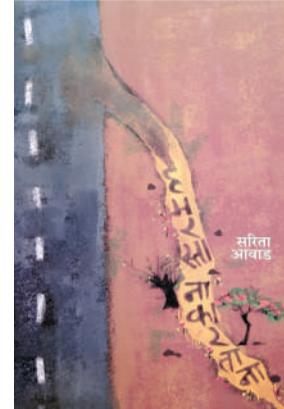
हमवक्ता नाकाक्ताना...

मरस्ता नाकाक्ताना...
हे सरिता आवाड
यांचे पुस्तक पुण्याच्या
राज्यांचे प्रकाशने

देखण्या रूपत प्रकाशित केले
आहे. मुख्यातीला सरिता यांनी
आपले मोठात सविस्तरपणे
मांडले आहे. या पुस्तकाचा
लेखक प्रवास सुखावतीला
संगिताता आहे. १९५५ साली
जन्मलेला सामाजिक मुशीरी ही
गोष्ट आहे. समतेच्या तत्वावरची
अदम्य निश्चा हा का काहीचा
आत्मा आहे. या पुस्तकाचे
संगीत, सूक्ष्म मुख्याच्या आणि
आतील मांडणी चंद्रोहान
कुलकर्णी यांची आहे. हे पुस्तक
तेवीस प्रकारांत विभागात गेले
आहे.

पहिल्या देन प्रकरणात
सरिता यांनी आपल्या आजी
आणि ईर्ष्यावधीची लिहिले
आहे. आजीलेच वर्णन वाचानीय
आहे. आजीप्रमाणेच आई

कशी कर्त्तव्यावान घडली, हे
वाचकाला जाणवते. सर्वसामान्य
मध्यमवर्गीय द्वाऱाण कुनुंबात,
सरिता यांचा मुंबईत जन्म झाला.
‘कर्त्तव्यावान आत्मा मोहा’ या
प्रकरणात आपली आई कर्ती
विद्यार्थिणी शिकिता होती, हे
सरिता यांनी अप्रतिमपणे मांडले
आहे. वी.टी. झालावार त्यांची
आई, साधाना कॉलेज ऑफ
एज्युकेशनमध्ये प्राध्यापिका
झाली. त्या काळातील जीवन
आणि धाकट्या भावाचा,
विराज्या जन्म याविषयी सरिता
यांनी सवित्रपणे लिहिले आहे.
अकारावात शिकत असेताना
सरिताला आईच्या गंभीर
आजाराविषयी समजले. वाढल्या
वयात आई आणि वडिलांच्या
व्यक्तिमत्तातील फक्त सरिता

यांना तीव्रतेने जाणवू लागला.
आपल्या पांतीबद्दल आईची
निराशा झाली होती. माझेच्या
इप्रतीला घटक बरेसे म्हणून
घटस्टोट न घेतल्याचे सरिता
यांच्या आईने त्याना विचारले
असता एकदा संगितले होते.

आजारापावर मात
करण्याच्या प्रयत्नात आईचे लेखन
कसे घडले हे सरिता यांनी मांडले
आहे. ‘टालस्टॉय-एक माणूस’
हे मुख्यता देववस्थाले यांचे पुस्तक
सर्वक कसे गाजले. याविषयी
सरिता यांनी अप्रतिमपणे लिहिले
आहे. १९७६ मध्ये सरिता
विलापांते येथेल नसरी मोनजी
कांलेजमध्ये कमर्सला दाखल
झाल्या. मात्र, कलाशावरत
जायला हवे होते, असे त्यांना
नंतर जाणवले. कॉलेजशिक्षण
काळात त्यांनी साहित्याचे विपुल
वाचन केले.

वी.टी.

कॉम्प. पूर्ण
केलवारा. सरिता यांनी टाटा
इन्स्टॉट्रूमधीय अभ्यासक्रम
स्वीकारला. त्या काळातील
तेथील आणि भोवतालच्या

सामाजिक वातावरणाविषयीचे
अनुभव सरिता यांनी उत्तमप्रकारे
नोंदविले आहेत. १९७६ मध्ये
त्यांच्या जीवनात संपेश आवाड
यांचं प्रवेश झाला. त्यांची
ओळख युवक क्रांतीदलाच्या
सरिता यांनी अप्रतिमपणे लिहिले
आहे. १९७६ मध्ये सरिता
विलापांते येथेल नसरी मोनजी
होती. पूर्ण प्रवेशीनंतर होता. या
गोर्यांची प्रभाव सरिता यांच्यावर
पडला होता. त्यानंतर संपेश सरिता
यांच्या घरीही येऊन गेला होता.
संपेश आवाड यांची ओळख
सरिता यांनी दोन प्रकरणात करून
दिली आहे. सरिता यांनी संपेशशी
विवाह करण्याचा आलांवा विचार
घरी बोलून दाखविताच त्यांची
आई प्रचंड हादरला. त्यावेळचा
आपला अनुभव सांगताना सरिता
लिहून जातात, “अनोळखी

जग ओळखीचं होता होता
ओळखीचं जग मात्र अनोळखी
व्हायला लागलं” (पृष्ठ १२७)

विवाहात घरचा विरोध
असल्याने सरिता यांनी घर
सोडले. पुण्याला त्यांना नोकरी
मिळाली. त्यावेळेचा काळ त्यांनी
अप्रतिमपणे शब्दवद्द केला आहे.
त्या काळातील सामाजिक आणि
राजकीय जीवनाचे पडसादही या
लिखाणातून उतम प्रकारे व्यक्त
होतात. सरिता यांचे व्यक्तिमत्त्व
यांच्या घरीही येऊन गेला होता.
संपेश आवाड यांची ओळख
सरिता यांनी दोन प्रकरणात करून
दिली आहे. सरिता यांनी संपेशशी
विवाह करण्याचा आलांवा विचार
घरी बोलून दाखविताच त्यांची
आई प्रचंड हादरला. त्यावेळचा
आपला अनुभव सांगताना सरिता
यांनी सवित्रपणे लिहिले आहे.

आईचा मूल्य, आई गेल्यानंतर या
प्रकरणातून सरिता यांना आलेले
विविध अनुभव वाचकाला थक
करतात. आईच्या संसारातील
विसंवाद सरिता यांनी पाहिला
होता. त्यापूर्वे त्यांच्या मनात
घटस्टोटाची उमी दाटावरची.

रेषेश आय. यांय.टी.मध्ये शिक्षित
यांनी सविस्तर लिहिले आहे. ३१
अ०गस्ट २०१७ रोजी संपेश यांच्या
झालेल्या मूल्यांवी वर्णन सरिता
यांनी केले आहे.

शेवटच्या प्रकरणात सरिता
यांनी आपल्या आयुष्यातील
आंदंद करंदीकार यांच्या
प्रवेशशीष्यांची सविस्तरपणे आणि
मोक्षप्रेषणे आहे. संहीन
सहीवाचन म्हणजे समर्पण नाही.
आपल्या आयुष्यावर आपला
अधिकार हवा, हे सरिता यांनी
चिरंची गोष्ट आहे.

पद्धती आयुर्वेदीय असते. या उपचार
पद्धतीत मनाचा विचार करण्यात
येतो क? की त्याची आवश्यकता
त्या उपचार पद्धतीला भासत नाही?
होमिओपॅथिक उपचार करून मनावर
उपचार केले जातात व सारीकर
उपचार पद्धतीत पाठीत येते कोणता
यांनी सवित्रपणे लिहिले आहे.

अॅरोंगीटील औषधेप्रवाराचे
शरीरावर दुखाणे करून मनावर
उपचार पद्धतीत येते कोणता
यांनी सवित्रपणे लिहिले आहे.
मानसशाशाशी निंगडीत ही
उपचार पद्धत आवे असे वाटो.
मन ही संकल्पना काळ्यात नाही,
तर ते एक शास्त्र आहे, तसेच
मनातील अंतरंगावर शारीरिक
क्रिया अवलंबन असतात, म्हणून
त्याचाचा अंतरंगावर शारीरिक
क्रिया अवलंबन असतात तर हा
पद्धती संकल्पना काळ्यात नाही.

अॅरोंगीटील औषधेप्रवाराचे
शरीरावर दुखाणे रासायनिक
दुखाणातून लक्षात घेऊन प्रसागुरूप
होमिओपॅथिक किंवा आयुर्वेदीय
उपचार पद्धतीत येते कोणता
यांनी सवित्रपणे लिहिले आहे.

अॅरोंगीटील औषधेप्रवाराचे
शरीरावर दुखाणे रासायनिक
दुखाणातून लक्षात घेऊन प्रसागुरूप
होमिओपॅथिक किंवा आयुर्वेदीय
उपचार पद्धतीत येते कोणता
यांनी सवित्रपणे लिहिले आहे.

अॅरोंगीटील औषधेप्रवाराचे
शरीरावर दुखाणे रासायनिक
दुखाणातून लक्षात घेऊन प्रसागुरूप
होमिओपॅथिक किंवा आयुर्वेदीय
उपचार पद्धतीत येते कोणता
यांनी सवित्रपणे लिहिले आहे.

अॅरोंगीटील औषधेप्रवाराचे
शरीरावर दुखाणे रासायनिक
दुखाणातून लक्षात घेऊन प्रसागुरूप
होमिओपॅथिक किंवा आयुर्वेदीय
उपचार पद्धतीत येते कोणता
यांनी सवित्रपणे लिहिले आहे.

अॅरोंगीटील औषधेप्रवाराचे
शरीरावर दुखाणे रासायनिक
दुखाणातून लक्षात घेऊन प्रसागुरूप
होमिओपॅथिक किंवा आयुर्वेदीय
उपचार पद्धतीत येते कोणता
यांनी सवित्रपणे लिहिले आहे.

अॅरोंगीटील औषधेप्रवाराचे
शरीरावर दुखाणे रासायनिक
दुखाणातून लक्षात घेऊन प्रसागुरूप
होमिओपॅथिक किंवा आयुर्वेदीय
उपचार पद्धतीत येते कोणता
यांनी सवित्रपणे लिहिले आहे.

अॅरोंगीटील औषधेप्रवाराचे
शरीरावर दुखाणे रासायनिक
दुखाणातून लक्षात घेऊन प्रसागुरूप
होमिओपॅथिक किंवा आयुर्वेदीय
उपचार पद्धतीत येते कोणता
यांनी सवित्रपणे लिहिले आहे.

अॅरोंगीटील औषधेप्रवाराचे
शरीरावर दुखाणे रासायनिक
दुखाणातून लक्षात घेऊन प्रसागुरूप
होमिओपॅथिक किंवा आयुर्वेदीय
उपचार पद्धतीत येते कोणता
यांनी सवित्रपणे लिहिले आहे.

अॅरोंगीटील औषधेप्रवाराचे
शरीरावर दुखाणे रासायनिक
दुखाणातून लक्षात घेऊन प्रसागुरूप
होमिओपॅथिक किंवा आयुर्वेदीय
उपचार पद्धतीत येते कोणता
यांनी सवित्रपणे लिहिले आहे.

अॅरोंगीटील औषधेप्रवाराचे
शरीरावर दुखाणे रासायनिक
दुखाणातून लक्षात घेऊन प्रसागुरूप
होमिओपॅथिक किंवा आयुर्वेदीय
उपचार पद्धतीत येते कोणता
यांनी सवित्रपणे लिहिले आहे.

अॅरोंगीटील औषधेप्रवाराचे
शरीरावर दुखाणे रासायनिक
दुखाणातून लक्षात घेऊन प्रसागुरूप
होमिओपॅथिक किंवा आयुर्वेदीय
उपचार पद्धतीत येते कोणता
यांनी सवित्रपणे लिहिले आहे.

अॅरोंगीटील औषधेप्रवाराचे
शरीरावर दुखाणे रासायनिक
दुखाणातून लक्षात घेऊन प्रसागुरूप
होमिओपॅथिक किंवा आयुर्वेदीय
उपचार पद्धतीत येते कोणता
यांनी सवित्रपणे लिहिले आहे.

अॅरोंगीटील औषधेप्रवाराचे
शरीरावर दुखाणे रासायनिक
दुखाणातून लक्षात घेऊन प्रसागुरूप
होमिओपॅथिक किंवा आयुर्वेदीय
उपचार पद्धतीत येते कोणता<

